

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 5 ΙΟΥΝΙΟΥ 2020

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Κείμενο 1

Η νέα τάξη των «απόκληρων»

Οι νέες τεχνολογίες δημιουργούν παραγωγή και πλούτο χωρίς πολλούς ή και καθόλου εργαζομένους. Η τεχνολογική επανάσταση φέρνει βιβλικών διαστάσεων αλλαγές στην εργασία, τόσο στον δυτικό όσο και στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Όλες οι προηγούμενες «επαναστάσεις» (αγροτική, βιομηχανική κ.λπ.) είχαν βασικό άξονα το ότι υπήρχε ανάγκη χειρών, εργατικού δυναμικού δηλαδή. Ακόμα και στις περιπτώσεις κατάφωρης εκμετάλλευσης του μόχθου του εργαζομένου, η συμμετοχή του ήταν απαραίτητη για την πλουτοπαραγωγική διαδικασία.

Όμως, η μοντέρνα ψηφιακή επανάσταση που ζούμε στις αρχές του 21ου αιώνα μάς έχει δώσει το διαδίκτυο και το κινητό τηλέφωνο, αλλά την ίδια στιγμή διαταράσσει και «διαιρεί» τον κόσμο σε κλίμακα μεγαλύτερη από ό,τι έχουμε δει εδώ και πάνω από έναν αιώνα. Οι νέες τεχνολογίες, δηλαδή το Ίντερνετ, η μηχανική νοημοσύνη και η προηγμένη ρομποτική, άρχισαν ήδη να παράγουν πρωτοφανείς καινοτομίες. Κατασκευάζονται πια οχήματα χωρίς οδηγό, αεροσκάφη χωρίς πιλότους, φορτηγά πλοία δίχως πλήρωμα, μηχανές που μεταφράζουν στο λεπτό εκατοντάδες γλώσσες και τεχνικά μέσα που μηδενίζουν την απόσταση μεταξύ γιατρού και ασθενούς, καθηγητή και μαθητή. Για παράδειγμα μέχρι πριν από λίγα χρόνια, η οδήγηση αυτοκινήτου θεωρούνταν από τα πολύπλοκα πράγματα που μόνο ο άνθρωπος μπορούσε να κάνει κι όχι ένα κομπιούτερ. Ακόμη, το 2011 μεγάλη διαδικτυακή επιχείρηση ανακοίνωσε ότι δημιουργεί παντελώς αυτόνομα οχήματα, χωρίς ανάγκη ανθρώπινης πλοήγησης. Το να οδηγεί κάποιος ταξί ή φορτηγό ήταν ως τώρα επάγγελμα, μέσω του οποίου ο εργαζόμενος μπορούσε να εξασφαλίσει μια αξιοπρεπή διαβίωση. Η οδήγηση χωρίς... οδηγό, όμως, έρχεται να βάλει ένα τέλος σε αυτό. Ήδη η αντίστροφη μέτρηση έχει αρχίσει, καθώς μεγάλες αυτοκινητοβιομηχανίες δημιουργούν το αυτοκίνητο που... πηγαίνει μόνο του.

Στο άμεσο μέλλον, φυσικά, είναι δεδομένο ότι οι «βαριές» συνέπειες θα γίνουν αισθητές απ' όλους σχεδόν τους εργαζομένους παγκοσμίως. Η άνοδος της «μηχανικής νοημοσύνης» σημαίνει ότι όλο και περισσότεροι εργαζόμενοι πρόκειται να δουν τις θέσεις τους να απειλούνται. Κι αυτό δε θα ισχύσει μόνο για ανεidικευτους εργάτες, αλλά και για δουλειές που βρίσκονται πολύ πιο ψηλά στην κλίμακα δεξιοτήτων, όπως καθηγητές και γιατροί. Ήδη η τηλεϊατρική θεωρείται ότι θα ρίξει το κόστος της υγειονομικής περίθαλψης, ενώ στην ανώτατη εκπαίδευση τα διαδικτυακά μαθήματα θα επιτρέπουν σε έναν μόνο καθηγητή να κάνει τη δουλειά που πριν απαιτούσε δεκάδες καθηγητές (και μαθητές) με φυσική παρουσία σε κάθε αίθουσα, κάτι που σημαίνει και φτηνότερο κόστος διδασκαλίας, με αντίστοιχες ελαφρύνσεις για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Επιπλέον, η δημιουργία πλούτου στην ψηφιακή εποχή αποδεικνύεται προς το παρόν πως γεννά ελάχιστες θέσεις απασχόλησης, συγκριτικά με το μέγεθος των εταιρειών και τα κέρδη τους. Δύο επιχειρήσεις, παγκόσμιοι γίγαντες της μοντέρνας οικονομίας, απασχολούν λιγότερους από 50.000 ανθρώπους η καθεμιά. Σήμερα μάλιστα που το κόστος εργασίας κρίνεται ασύμφορο και το κόστος της αυτοματοποιημένης παραγωγής πέφτει, οι εταιρείες αλλάζουν τους εργαζόμενους με ρομπότ. Πρόσφατα, το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης πραγματοποίησε έρευνα όπου μελέτησε πάνω από 700 διαφορετικά επαγγέλματα για να διαπιστώσει το αν και πόσο εύκολα θα μπορούσαν να αυτοματοποιηθούν, ώστε να μη

γίνονται από ανθρώπους. Δυστυχώς, τα αποτελέσματα ήταν εφιαλτικά! Το 47% των εργασιακών θέσεων στον δυτικό κόσμο κινδυνεύει σοβαρά να «αυτοματοποιηθεί» στα επόμενα 10-20 χρόνια. Η τεχνολογία, με τον τρόπο που αξιοποιείται, καταβροχθίζει θέσεις εργασίας, γεμίζοντας τη δεξαμενή ανέργων, εξαπλώνοντας διαρκώς το εύρος των εργασιών που μπορούν να αυτοματοποιηθούν. Έτσι ο εργαζόμενος εξαναγκάζεται πλέον σε έναν ανταγωνισμό τόσο με τους υπόλοιπους εργαζόμενους όσο και με τις μηχανές.

Ήδη η τωρινή γενιά των εργαζομένων στην Ελλάδα αλλά και παγκόσμια, αντιμετωπίζει την ανεργία, την υποαπασχόληση και τους στάσιμους μισθούς. Φαινόμενο που εκτιμάται ότι θα ενταθεί. Στο μεταξύ, πολλές από τις δουλειές που μπορούν να γίνουν από ανθρώπους χωρίς υψηλή εξειδίκευση (αλλά και όχι μόνο), σταδιακά αυτοματοποιούνται. Έτσι, οι στρατιές των ανέργων, που ανταγωνίζονται μεταξύ τους για ειδικότητες που, ακόμη, οι μηχανές δεν μπορούν να κάνουν, διασφαλίζουν ότι οι μισθοί για τις περισσότερες δουλειές θα παραμείνουν χαμηλοί.

Δημιουργείται μια πρωτόγνωρη κοινωνική βόμβα, λοιπόν. Μια νέα ραγδαία αυξανόμενη τάξη «απόκληρων», πενιχρά αμειβόμενων εργαζομένων και περιθωριοποιημένων ανέργων, στους οποίους η αγορά εργασίας δεν θα δίνει καμιά ευκαιρία να ξεφύγουν...

Άρθρο δημοσιευμένο στην εφημ. Το Ποντίκι, 22/10/2014 (διασκευή)

Κείμενο 2

[Η εργασία στην εποχή των ρομπότ]

Πολλές από τις δραστηριότητες που σήμερα γίνονται από ανθρώπους, θα πραγματοποιούνται στο μέλλον από τα ρομπότ. Αρκεί να αναφερθεί πως μεγάλες εταιρείες κατασκευής λογισμικού έχουν ανακοινώσει ότι βρίσκεται σε εξέλιξη η κατασκευή προγραμμάτων τα οποία θα αντικαταστήσουν οδηγούς, γκαρσόνια, ακόμη και νοσοκόμους, και πιστεύουν πως σε είκοσι περίπου χρόνια από σήμερα η τεχνολογία θα περιορίσει τη ζήτηση για εργασία, ειδικά στις δουλειές με χαμηλή εξειδίκευση. Εύλογα, λοιπόν, δημιουργείται η απορία: τι θα γίνουν όλοι αυτοί οι άνθρωποι που θα μείνουν χωρίς δουλειά;

Πριν επιχειρήσω να απαντήσω στο ερώτημα αυτό, θεωρώ σκόπιμο να δούμε τις αλλαγές που έφεραν στη ζωή μας οι υπολογιστές. [...] Είναι γεγονός ότι οι υπολογιστές επέφεραν αλλαγές σε πολλά επαγγέλματα. Για παράδειγμα, οι λογιστές, όπως τους ξέραμε τότε, εξαφανίστηκαν. Τους βλέπουμε σε παλιές ταινίες να φοράνε τα μαύρα πρόσθετα μανίκια για να μη λιώνουν τα σακάκια τους από το συνεχές τρίψιμο-γράψιμο στα κατάστιχα των επιχειρήσεων. Αυτή η δουλειά χάθηκε, αλλά οι λογιστές ουσιαστικά αναβαθμίστηκαν και σήμερα δουλεύουν όλοι με υπολογιστές, κάνοντας καλύτερα και αποδοτικότερα τη δουλειά τους. [...]

Η βιομηχανία των υπολογιστών έχει δημιουργήσει εκατομμύρια νέες θέσεις εργασίας σε όλο τον κόσμο, ώστε είναι πολύ δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να υπολογίσει κανείς το ισοζύγιο των θέσεων εργασίας που χάθηκαν από τους υπολογιστές και αυτών που δημιουργήθηκαν για τους υπολογιστές.

Ύστερα από την παρέκβαση αυτή, ας δούμε πώς μπορεί να επηρεάσουν τα ρομπότ τη ζωή μας, στην οποία έχουν μπει εδώ και πολλά χρόνια, έστω και αν ακόμα δεν τα βλέπουμε να εξαπλώνονται όπως οι υπολογιστές. Είναι γνωστό ότι τα σημερινά αυτοκίνητα κατασκευάζονται με τη βοήθεια τεραστίων ρομπότ. Ρομπότ κατασκευάζουν και τα ολοκληρωμένα κυκλώματα, που είναι η βάση των υπολογιστών και των κινητών τηλεφώνων. Υπάρχουν, ακόμα, και άλλες, πολύ εξειδικευμένες δραστηριότητες που εκτελούνται από ρομπότ, όπως η εξερεύνηση του πλανήτη Άρη και η εξουδετέρωση εκρηκτικών μηχανισμών. Χωρίς τα ρομπότ, ο ρυθμός παραγωγής αγαθών θα ήταν αργός, πολλές ανακαλύψεις θα ήταν αδύνατες, ενώ πολλά αγαθά καθημερινής χρήσης, όπως τα αυτοκίνητα, οι προσωπικοί υπολογιστές και τα κινητά τηλέφωνα, θα κόστιζαν μια περιουσία.

Ωστόσο, πολλοί στοχαστές γνωρίζοντας ότι σήμερα διαθέτουμε την τεχνολογία –ταχύτατους επεξεργαστές, ευαίσθητους αισθητήρες και μεγάλες ταχύτητες μετάδοσης δεδομένων– ώστε να αρχίσει η κατασκευή οικιακών ρομπότ σε προσιτές τιμές, θεωρούν πως δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για αύξηση της ανεργίας. Δεν ενστερνίζομαι την άποψη αυτή. Θεωρώ, αντίθετα, ότι θα δούμε την ίδια εξέλιξη όπως και

στους υπολογιστές. Δηλαδή ότι ορισμένα επαγγέλματα θα χαθούν και οι υπηρεσίες τους θα παρέχονται από μηχανές. Παράλληλα, όμως, θα δημιουργηθούν εντελώς νέες δραστηριότητες, οι οποίες θα αναπληρώσουν τις θέσεις εργασίας που θα χαθούν. Αυτό έχει συμβεί πολλές φορές στο παρελθόν. Οι εξελίξεις καταργούν θέσεις εργασίας, αλλά δημιουργούν άλλες.

Α. Δρυμιώτης, εφ. Η Καθημερινή, 20.7.2014 (διασκευή).

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Κείμενο 3

Εισαγωγικό σημείωμα

Ο Βύρων Λεοντάρης (Νιγρίτα Σερρών, 1932 - Αθήνα, 7 Αυγούστου 2014) ήταν ποιητής και κριτικός δοκιμογράφος της δεύτερης μεταπολεμικής γενιάς. Άρχισε να δημοσιεύει τα γραπτά του το 1954. Η ποίηση του Λεοντάρη είναι η ποίηση που απηχεί τις πρώτες κρίσεις αξιών και ιδεών, οι οποίες εμφανίστηκαν μετά τον εμφύλιο πόλεμο στον ελλαδικό χώρο. Είναι η «ποίηση της ήττας», ορισμό που αυτός πρώτος ονοματοθέτησε στο ομώνυμο δοκίμιο του 1963 και έκτοτε επικράτησε. Το ποίημα που ακολουθεί ανήκει στην ποιητική συλλογή «Ορθοστασία» (1957).

«Του δρόμου»

IV

Κάτοχος, φυσικά, και ξένης γλώσσης,
είκοσι χρόνων, με λεπτή κορμοστασιά,
μήνες και μήνες τρέχει για δουλειά.
« — Δυστυχώς δεν εδόθησαν πιστώσεις... »
Πρόσωπα αγαπημένα, πρόσωπα χλωμά
—περηφάνιας γραμμές, μ' όλη την άλλη
δυστυχία σας στραμμένη από την άλλη—
μην κλαίτε. Αύριο ξανά, αύριο ξανά...
Σκάλες, ουρές, ουρές λογής λογής
χαρτιά κι αιτήσεις πάνω στις αιτήσεις.
Και νά 'χεις τόσα, τόσα ν' αγαπήσεις,
είκοσι χρόνων «στο άνθος της ζωής»...

Βύρων Λεοντάρης, Ψυχοστασία Ποιήματα 1949-2006, εκδ. Ύψιλον

ΘΕΜΑΤΑ

A. Να παρουσιάσετε περιληπτικά το περιεχόμενο του κειμένου 2 (60 λέξεις).

Μονάδες 15

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο 1, το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων, γράφοντας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη. **Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας παραθέτοντας σχετικά αποσπάσματα από το κείμενο.**

A. Βασικό χαρακτηριστικό των μέχρι τώρα επαναστάσεων ήταν ότι η συμμετοχή του ανθρώπου ήταν απαραίτητη στην παραγωγή αγαθών.

B. Η ψηφιακή επανάσταση που συντελείται στις μέρες μας δεν έχει επιφέρει αλλαγές στον εργασιακό χώρο σε παγκόσμια κλίμακα.

Γ. Με την ολοένα αυξανόμενη αυτοματοποιημένη εργασία απειλούνται μόνο οι θέσεις των ανειδίκευτων εργατών.

Δ. Ο εργαζόμενος δεν ανταγωνίζεται μόνο τους υπόλοιπους εργαζομένους αλλά και τις μηχανές.

Ε. Εκτιμάται ότι στο μέλλον θα αυξηθεί το φαινόμενο της ανεργίας, της υποαπασχόλησης και του στάσιμου μισθού.

Μονάδες 15

B2. Νομίζετε ότι ο τίτλος του κείμενου 1 είναι κατάλληλος, για να αποδώσει το περιεχόμενο του; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο.

Μονάδες 6

B3 α. Ποιον τρόπο επιλέγει ο αρθρογράφος για να αναπτύξει τη δεύτερη παράγραφο του κειμένου 1 («Όμως, η μοντέρνα ψηφιακή επανάσταση... πηγαίνει μόνο του.») και γιατί τον επιλέγει;

Μονάδες 6

β. Γιατί ο αρθρογράφος του κειμένου 2 στο τέλος της α' παραγράφου χρησιμοποιεί ερώτημα; Τι πετυχαίνει με τη χρήση του;

Μονάδες 5

B4. α. «Η τεχνολογία, με τον τρόπο που αξιοποιείται, καταβροχθίζει θέσεις εργασίας, γεμίζοντας τη δεξαμενή ανέργων, εξαπλώνοντας διαρκώς το εύρος των εργασιών που μπορούν να αυτοματοποιηθούν.» (κείμενο 1). Στην παραπάνω περίοδο η γλώσσα χρησιμοποιείται κυριολεκτικά/ δηλωτικά ή μεταφορικά/ συνυποδηλωτικά; Να αιτιολογήσετε την επιλογή του αρθρογράφου.

Μονάδες 4

β. «Η βιομηχανία των υπολογιστών έχει δημιουργήσει εκατομμύρια νέες θέσεις εργασίας σε όλο τον κόσμο, ώστε είναι πολύ δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να υπολογίσει κανείς το ισοζύγιο των θέσεων εργασίας που χάθηκαν.» (κείμενο 2). Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική. Τι αλλάζει ως προς το ύφος;

μονάδες 4

Γ. Ποιο θέμα θίγει το κείμενο 3; Ποια είναι η συναισθηματική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου όπως αυτή παρουσιάζετε στο ποίημα; Για την απάντησή σας να λάβετε υπόψη τους κειμενικούς δείκτες (σχήματα λόγου, ρηματικά πρόσωπα, σημεία στίξης) (150 λέξεις).

Μονάδες 15

Δ. Τα κείμενα 1 και 2 θίγουν ένα από τα βασικότερα προβλήματα που παρατηρούνται στις σύγχρονες κοινωνίες, την ανεργία. Σε ένα άρθρο σας που θα δημοσιευτεί στο ιστολόγιο του σχολείου σας να αναφερθείτε στις αιτίες του φαινομένου και στους τρόπους με τους οποίους μπορούν να αντιμετωπιστούν οι νέες συνθήκες που διαμορφώνονται στην αγορά εργασίας. (350-400 λέξεις).

Μονάδες 30

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα **να μην τα αντιγράψετε** στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε.**
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα, τα οποία και θα καταστραφούν μετά το πέρας της εξέτασης
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
5. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μια (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ